

com ho fem

Document elaborat per les mestres i acompanyants de l'escola. Aquest document forma part del Projecte Educatiu de Centre i del Projecte Curricular de Centre i és una revisió del que es va aprovar el curs 2011-2012.

Ni formules ni instruccions poden orientar a les persones que s'endinsen en el nostre projecte i en la nostra manera d'entendre l'educació. Tot i això, aquest document pretén ser una petita guia que faciliti el camí dels visitants per tal d'ajudar-los a habitar l'escola trobant petites illes que els recolzin en el mar d'incerteses que s'enfronta qualsevol que vol conèixer l'escola una mica més a fons.

principis

UN PAISATGE PENSAT PELS INFANTS

La nostra societat i cultura, moltes vegades sense ser conscient, envaeix de forma constant el món dels infants: els mirem des dels nostres ulls d'adults jutjant-los sense recordar els dies que nosaltres també vam ser nens i nenes.

Davant de la **incertesa** que suposa trobar-se davant d'una nova vida que comença, intentem recordar allò que vam rebre dels adults que ens envoltaven i tornem a repetir hàbits i conductes que ens semblen que són adequats.

La repetició ens dona seguretat, però no és mai una certesa real. En aquest sentit, la repetició és una crossa que pot ser encertada però que, si la guia la inèrcia o el desconeixement, **pot anul·lar la vida i la seva capacitat d'admiració.**

A l'escola **Congrés-Indians** procurem mantenir el pols vitals genuïns de la infantesa, crear uns espais adequats pels nens i les nenes on es desenvolupi una **cultura infantil**, particular i genuïna que ha de posar-se, socialment, a l'alçada de la dels adults.

En aquest territori infantil els adults passem a un segon terme i disposem l'espai i el temps per tal que els nens i les nenes puguin dur a terme les seves activitats amb un clima relaxat i serè.

Els adults estem a la seva disposició, a la seva alçada, els mirem als ulls quan parlem i ens ajupim, no mantenim converses als ambients perquè els nostres ulls estan pendents del que passa no per "controlar" sinó per facilitar i servir allò que puguin necessitar els infants.

RESPECTE PER LA VIVÈNCIA INTERIOR

Dins d'aquest paisatge tan poc convencional, on **l'adult no és el protagonista**, cal ser molt observador, discret i prudent i, per tant, hem d'oblidar-nos dels aparells mòbils i deixar les nostres pertinences així com cotxets i altres elements als espais adequats per tal de no distorsionar les dinàmiques i el moviment dels infants.

Dins d'aquestes dinàmiques, el **joc** és el principal protagonista. El joc no té una intenció clara com acostuma a pretendre l'adult. No es fa de cara a l'adult ni buscant la seva aprovació. El joc és una forma innata que l'ésser humà va desenvolupar fa molts anys per tal d'aproximar-se al món i de fer-se'l seu; **és quelcom altament íntim i personal on ningú que n'està fora hi té gaire a dir.**

Els jocs no acostumen a deixar petjades tangibles però, a vegades, sí. Per exemple, un dibuix pot ser el resultat d'un joc on la pintura ha estat la gran protagonista. Però no és quelcom que es pugui jutjar des de la nostra mirada d'adult ja que molta part de la producció s'ha dut a terme a l'interior de l'infant... **Aquest interior és, per a nosaltres, sagrat.**

El respecte per aquest interior individual es tradueix, entre d'altres coses, en no jutjar les seves produccions o no dir, per exemple, si són boniques o lletges.

Si l'infant ens ofereix el seu dibuix, podem comentar el que veiem: quins colors ha fet servir, si hi ha línies o formes tancades o bé, simplement, posar la data o el nom del propietari.

Aquest respecte per la **vivència particular, individual i interior** es pot fer extensible a altres situacions com una caiguda, una sensació de tristesa o haver-se enfadat amb algun company o companya. En aquest àmbit, hi ha molts hàbits adquirits pels adults que pretenen minimitzar els sentiments dels infants. Tot i que són costums que neixen de la bona voluntat, està constatat que no ajuden als infants a desenvolupar una connexió essencial amb el seu jo intern.

Si ho pensem bé, segurament nosaltres, com adults, ens hem trobat en situacions en les quals el nostre patiment o els nostres sentiments han estat presos a la lleugera: no passa res, això no és res, etc. **I això ens ha distanciat de les nostres emocions o ens han tancat la possibilitat d'expressar-les.**

Si això ho veiem clar en nosaltres mateixos i ho analitzem una mica en profunditat, ens quedarem bastant impactats de com és de freqüent aquest hàbit relativista en la relació entre l'adult i l'infant.

No es tracta de dramatitzar la vida, però sí d'adonar-nos que, moltes vegades, **tractem d'omplir amb paraules els moments o espais en els quals el silenci i un subtil contacte físic poden arribar a ser molt més respectuosos.** En aquest sentit, els adults envaiim amb paraules el món dels infants ja que, en moltes ocasions, en resulta insuportable sostenir el plor d'un infant.

Sovint oblidem que el regne de les paraules és el propi dels adults, mentre que els infants es mouen en el regne de les emocions i dels sentiments.

El respecte per la vida interior de l'infant no és incompatible amb la **presència** de l'adult. De fet, aquesta presència resulta altament imprescindible.

Els adults som els que garantim la qualitat de l'ambient, el seu clima, el material de què disposem i, per tant, l'**observació** de tot plegat resulta molt rellevant.

Una de les coses que primer cal aprendre a fer a l'escola és **observar**. Aprendre a veure sense els prejudicis que hem anat adquirint, intentar mirar amb unes ulleres noves el que ens envolta.

És d'aquesta manera, observant, com molts de nosaltres també **hem començat a intuir la connexió inevitable que hi ha entre l'exterior i el nostre propi interior**.

Observant, en moltes ocasions, veurem que els infants **compten amb més recursos dels que nosaltres pensem en un primer moment**.

Podem veure infants que resolen els seus **conflictes** de forma **autònoma** o que, si ho fan amb l'acompanyament dels adults, tenen l'espai i el temps per expressar allò que senten i que, molt sovint, els adults respectem les solucions a les quals arriben.

També veurem, sense gaires dificultats, com es mouen de forma autònoma sense que els adults explicitin unes normes clares o uns hàbits concrets d'ús del material, però duent a terme una activitat interessant per ells i elles. **És com si l'ambient i els materials també cuidessin d'ells**.

També observarem que, de forma inevitable, **no hi ha formules magistrals** i que **tot depèn dels vincles que hi ha entre els adults i els infants o del coneixement que un adult té de les circumstàncies d'un infant concret**.

El que més s'observa en aquests escenari particular és com ens situem nosaltres, com adults, davant de tot plegat. Com el nostre **interior** es va mobilitzant i com ens enfrontem a un paisatge que ens deixa mig nus i sense poder recórrer a les inèrcies habituals.

I és que habitar aquesta escola és tot un repte pel qual, en principi, no ens han preparat: **confrontar la incertesa de cara i sense armes de foc. Només la nostra autenticitat més sincera, honesta i essencial ens seran d'utilitat**.

L'OBSERVACIÓ DEL EXTERIOR PER ENTENDRE EL NOSTRE INTERIOR

UN ESPAI PER A CRÉIXER COM A CIUTADANS DEL PRESENT

Si acceptem que l'espai escolar que hem creat és un lloc de **respecte, cura i valorització de l'experiència vital, interior i particular de cada infant**, no podem entrar en el joc de les comparacions, judicis o de fer comentaris que són el fruit d'unes expectatives adultes o desitjos amagats en relació als nens i a les nenes.

Però tampoc podem avançar-nos, anar dues passes més enllà que ells i fer-les el camí planer. **Cal donar als infants el marge i l'espai necessari per créixer**, que ells sentin la nostra presència però que aquesta no sigui invasiva. Cal que hi hagi seguretat, però no sobreprotecció i, per tant, acceptar que hi ha reptes que nosaltres no podem resoldre per ells i que, si ho fem, els hi fem perdre una oportunitat per a créixer.

Els infants han de sentir-nos intensament, han de saber que, com adults, els reconeixem a ells i a les seves famílies. Que som els seus acompanyants, els seus còmplices i que mantenim viva aquesta **complicitat: un vincle que ha de ser indestructible i que ha de mantenir-se fidel a la seguretat, la confiança, l'estima i l'acceptació completa dels nens i de les nenes. Però el preu d'aquesta complicitat no ha de ser que ells no sentin amb igual fermesa i intensitat la seva força interior. Han de sentir que el nostre vincle és gratuït, absolutament generós, que els pot sostenir i que no competeix ni és obstacle per a la seva vitalitat i energia.**

En aquest sentit, els infants són molt sensibles a l'**autenticitat** i a la **naturalitat** dels adults. El problema s'origina quan els adults ens perdem en intencions, pressions o obstacles personals, quan dipositem expectatives que no els pertanyen als infants o quan volem que ells omplin algunes carències que no van ser complertes en el nostre passat. Llavors, renunciem a la nostra essència a favor de les nostres pors o inseguretats i és quan les coses es poden torçar...Tot i que sempre hi ha esperança, és clar.

Llavors, quan ens deixem dur per tot això, no estem veient l'individu que tenim al davant: **un individu complet, amb dignitat pròpia i amb drets legítims com qualsevol adult**. Els infants no són ciutadans de segona ni un projecte d'adult que s'ha de realitzar. **Els infants són ciutadans del present amb necessitats imperioses vinculades al temps present i que són tan profundes i reals com les nostres.**

Els adults que fa anys que som al projecte hem transitat per moltes de les emocions, circumstàncies i sentiments que ompliran el vostre cor i la vostra ànima així que ens visiteu de forma sovint. Ningú ha nascut ensenyat, més aviat al contrari. **Només dir-vos que el camí val la pena i que, en aquest trànsit, de ben segur, trobareu grans trossos que ara mateix s'amaguen en el fons dels vostres cors.**

per acabar

Així doncs, endinsar-se a l'Escola Congrés-Indians, parafrasejant a Hoyuelos (et alter, 2005), és habitar un **territori de la infància**. I això no és **quelcom ni senzill ni fàcil**.

Com hem comentat, és una **aventura complexa** -dolça i seductorament complexa- que ens dóna l'oportunitat com adults d'aprendre i ens arrossega, forçosament, a acceptar el repte de crear uns espais dignes pels nens i les nenes. **Ens obliga a sortir del nostre egocentrisme adult i a madurar oferint seguretat, estima, confiança, respecte i llibertat a les persones que ens trobem al davant.**

És aquest un procés profund que tots duem a terme quan trepitgem l'escola amb voluntat d'implicació i entrega i que ens fa descobrir quelcom meravellós: **que madurar de forma individual i arribar a la nostra essència personal és, en realitat, un acte d'amor i entrega absoluta a la humanitat.**

I és que a la nostra escola no només aprenen els infants, també aprenem els adults tot redescobrint la capacitat de meravellar-nos amb la vida que tant ens parla d'ella mateixa en la mirada dels nens i de les nenes.

Gràcies per acompanyar-nos en aquesta gran aventura i benvinguts i benvingudes!

algunes referències

Sempre ens agrada dir, perquè és ben cert, que **no ens hem inventat res**. Formem part d'un teixit invisible de persones i institucions que van plantejar-se que les qüestions en l'educació i la cura dels infants es podien fer d'una altra manera molt abans que nosaltres. **Som només unes aprenents i unes cercadores i és així com ens sentim i ens agradaria continuar sentint-nos.**

A continuació us oferim algunes referències que ens han estat útils pel projecte, però també pel nostre desenvolupament humà individual i particular. Esperem que us puguin ajudar i orientar tant com ho han fet en nosaltres.

- Reichert, Evania (2011): *Infancia, la edad sagrada*. Barcelona: La llave.
- Wild, Rebeca (2006): *Libertad y límites*. Barcelona: Herder.
- Jung, Carl Gustav (1995): *El hombre y sus símbolos*. Barcelona: Paidós Ibérica.
- Coll, César (et alter) (2004): *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó.
- Maturana, Humberto (2003): *El árbol del conocimiento*. Buenos Aires: Lumen.
- VVAA (2011): *La inteligencia se construye usándola*. Madrid: Morata.
- VVAA (2005): *Territorios de la infancia*. Barcelona: Graó.
- Aucouturier, B., Mendel, G. (2007). *¿Por qué los niños y las niñas se mueven tanto? El lugar de la acción y la maduración psicológica de la infancia*. Barcelona: Graó.
- L'Ecuyer, Catherine (2013): *Educar en el asombro*. Barcelona: Plataforma.
- Montessori, Maria (1986): *Formación del hombre*. México: Diana.
- Carlgren, Frans (2004): *Pedagogía Waldorf: una educación hacia la libertad*. Madrid: Editorial Rudolf Steiner.
- Capra, Fritjof (1996): *La trama de la vida*. Barcelona: Anagrama, 1998.